

HISTORISK TIDSKRIFT
(Sweden)

131:2 • 2011

Medeltida förebilder, Ronneby 4–5 februari 2011

"Kan drottning Margareta och den nordiska unionen inspirera till nya tankemönster?" Det var frågan för den historiekonferens som Linnéuniversitet tillsammans med Teater Kontur i Blekinge arrangerade, med stöd av Riksbankens Jubileumsfond, på Kulturcentrum i Ronneby i början av februari. Bland de 80-talet deltagarna fanns inte enbart historiker av facket utan även kulturarbetare, näringslivsföreträdare och många representanter för Blekinges historieintresserade allmänhet. Konferensens uttryckliga mål var att slå broar mellan konsten och vetenskapen, och framför allt var musiken, i form av medeltida ballader framförda av musikgruppen Bessman, en integrerad del av programmet.

Efter en kort inledning av initiativtagarna Anders Fröjmark, Linnéuniversitet, och Margareta Skantze, Teater Kontur, vidtog den första av konferensens tre huvudsessioner. Under rubriken "Norden i Europa" presenterade Gunnar Wetterberg, chef för Saco:s samhällspolitiska avdelning, sin omdiskuterade syn på de nordiska ländernas gemensamma historia och framtid. Norden, menade Wetterberg, är unikt i att man, till skillnad från motsvarande språkliga och kulturella regioner i Europa, ännu inte har integrerats politiskt, trots upprepade ansträngningar sedan medeltiden. Huvudorsaken till detta är att externa aktörer – Hansan på medeltiden, senare europeiska stormakter som England/Storbritannien och Nederländerna och under efterkrigstiden även USA – vanligen har gripit in i de politiska skeendena och motarbetat ett enande. I dag, efter kalla krigets slut, lämnar dock världens stormakter, för första gången på 600 år, Norden något så när i fred, vilket, enligt Wetterberg, skapar ett gynnsamt klimat för att ta upp frågan om "Förbundsstaten Norden" till seriös diskussion. I sin kommentar till Wetterbergs anförande framhöll Eva Österberg nödvändigheten av en bred demokratisk förankring för ett nordiskt unionsprojekt så att det inte, i likhet med Kalmarunionen, blir ett elitprojekt som i första hand gynnar transnationellt orienterade ekonomiska, militära och byråkratiska eliter.

Den andra sessionen behandlade ämnet "Kvinnor som ledare", och med tre talare från lika många nordiska länder kunde åhörarna omedelbart ställa diagnos på sin internordiska språkförståelse. Fokus för sessionen var unions-

drottningen Margaretas bakgrund och politiska ledarskap. Två av de ledande internationella experterna inom området, Vivian Etting vid Nationalmuseet i Köpenhamn, och Eldbjørg Haug vid Universitet i Bergen, presenterade sin syn på drottningens ledarskap och orsakerna till hennes framgångsrika politik och långvariga regeringsutövande. Båda var överens om att hennes ledarskap inte primärt kunde förstås i termer av ett föregivet typiskt kvinnligt ledarskap. Snarare ligger förklaringen till hennes framgång i den dynastiska konstellationen och politiska situationen i de tre nordiska länderna vid tiden för hennes maktövertagande samt – och inte minst viktigt – hennes remarkabla politiska skicklighet och karismatiska personlighet. Den tredje talaren, Margareta Skantze, framhöll inflytandet från intellektuella och religiösa strömningar under högmedeltiden – särskilt 1100-talets renässans med dess starka kvinnliga förtecken – på Margareta. För den unga drottningens uppfostran svarade Märta Ulfsdotter, Heliga Birgittas äldsta dotter, och härigenom torde Margareta ha kommit i nära kontakt med inte bara dennas religiösa uppenbarelser utan också hennes politiska idéer och agerande.

Lördagens huvudsession handlade om "Historien som utvecklingskraft", och efter anföranden av Niels Kayser Nielsen, Aarhus Universitet, och Peter Aronsson, Linköpings universitet, om olika bruk av historien förr och nu, vidtog en bred diskussion om hur historien kan utnyttjas för att få till stånd såväl kulturell som ekonomisk utveckling i Blekinge. Aronsson påpekade att historien i dag i officiella sammanhang ses som en resurs för att främja demokrati, integration och regional utveckling, medan det tidigare så framträdande syftet att stärka nationell identitet i dag lyser med sin frånvaro. Emellertid finns stora likheter mellan 1800-talets och dagens sätt att se på historien som en resurs för att uppnå politiska mål, menade Aronsson.

Avslutningsvis presenterade Margareta Skantze teaterföreställningen "Kung Byxlös", en nyskriven pjäs om drottning Margareta som kommer att spelas på Johannishus Gods utanför Ronneby sommaren 2011. En liten besvikelse var dock att inget smakprov ur föreställningen gavs, förutom de ballader som kvintetten Bessman uppförde.

Sammanfattningsvis var konferensen Medeltida förebilder ett lyckat försök att integrera historia som vetenskap med konst i form av teater och musik. Denna typ av gränsöverskridande arrangemang har uppenbarligen stor potential, och ännu mer kan säkert göras för att stimulera till samarbeten mellan historievetenskapen och de sköna konsterna. Med tanke på den stora genomslagskraft som historisk populärkultur har, både som utvecklingskraft i samtiden och för den gängse bilden av historien, borde det vara av stort intresse för historiker av skräet att delta i sådana samarbeten.